

ЕКОЛОГІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА, ЯК ПОКАЗНИК СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Леушина О.А.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Україна

***Анотація.** Розглянуто особливості функціонування екологічної інфраструктури в складі інфраструктурного комплексу регіону. Визначено її місце у формуванні та збереженні життєвого середовища, підтримки його високої якості. З'ясовано перспективні напрями вдосконалення екологічної інфраструктури.*

Ключові слова: екологічна інфраструктура, об'єкти екологічної інфраструктури, екологічна безпека.

Keywords: environmental infrastructure, environmental infrastructure's facilities, environmental safety.

Поява нових технологій вплинула на збільшення виробництва та об'єми споживання продукції і як наслідок, зростання кількості відходів, як в промисловості, так і в сфері споживання. Відбулися зміни в навколишньому середовищі. У зв'язку з цим значно зросла роль екологічного фактора в процесі відтворення суспільного продукту та робочої сили. Це потребує посилення екологічного аспекту в розвитку інфраструктурного комплексу, як країни взагалі, так і окремого регіону, пов'язаних з його територіальними особливостями та специфікою розвитку господарства.

Розглядаючи розвиток того чи іншого регіону, особливої уваги заслуговують об'єкти виробничої інфраструктури, які мають екологічну направленість. Регіональний або територіальний підхід дає змогу визначити інфраструктуру регіону

як систему галузей, що дають змогу розвиватися частинам регіонів в тих напрямках, які зумовлені різноманітністю їх ресурсів та умов. При цьому виробнича інфраструктура може розглядатися як цілісна система, елементи якої тісно взаємодіють між собою. Наголошуючи на глибокому не тільки економічному, але й екологічному змістові виробничої інфраструктури, екологічна інфраструктура повинна стати одним із найбільш пріоритетних напрямків її розвитку.

До складу екологічної інфраструктури включають комплекс об'єктів, територій, мереж і систем природного та антропогенного походження, які функціонують за природними законами, а також забезпечують умови для підтримання збалансованого розвитку природного середовища, збереження середовища життя людини, а також

сукупність контролюючих та запобіжних обслуговуючих ланок, які мають завдання гарантувати нешкідливі щодо довкілля оптимальні умови діяльності всіх галузей екологічного виробництва, організацій та установ, які здійснюють господарську діяльність на певній території [1].

Запорізька область входить до числа регіонів України, які складають основу її індустріального та аграрного потенціалу. Площа області складає 27,2 тис. км², що становить 4,5 % від території України, з яких понад 82,5 % земель задіяні в сільському господарстві, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель і про значний агроресурсний потенціал області.

Основний вплив людини на земельні ресурси та ґрунти відбувається через сільське господарство, промисловість, виробництво електроенергії та транспорт. Природнокліматичні умови, а також нераціональне використання сільськогосподарських земель збільшує площу деградованих ґрунтів. Погіршення екологічного стану відбувається внаслідок підтоплення, ерозії, засолювання, фізичних деформацій та стискання. Внаслідок природних і технологічних змін відбувається активізація екзогенних процесів: зсувів, осідань ґрунту, берегової абразії та тощо. У Запорізькій області по даних земельного обліку налічується 62,1 тис. га (2,3 %) земель сільськогосподарського призначення, що потребують консервації. Надмірна розораність території погіршує екологічні умови та можли-

вості саморегулювання агроландшафту, знижує активність ґрунтоутворюючих процесів та природної родючості ґрунтів, посилює їх ерозію. За останні тридцять п'ять років площа еродованих земель збільшилася на 25,2 %. На цей час водною ерозією охоплено 35,5 %, а вітровою – більш ніж 90 % площі сільськогосподарських угідь (в роки з пиловими бурями практично вся територія області піддається дії вітрової ерозії) [2].

В зв'язку з цим доцільне підвищення концентрації галузей екологічної інфраструктури, централізації її об'єктів, а саме інженерно-економічні служб, органів технічної інформації, агрохімії, ремонтних баз, які були б здатні обслуговувати не тільки колективні сільськогосподарські підприємства, але й сільських господарства, яким не під силу утримувати інфраструктурні підрозділи.

На сьогодні залишається відкритим питання про методику контролю за дотриманням норм і правил хімічних меліорацій за умовних форм власності та господарювання; збору інформації та відшкодування можливих збитків. Очевидно, що спираючись на диференційовану систему платежів, субсидій, податків, штрафів, держава, регіональні владні органи повинні стимулювати виробництво екологічно чистої продукції, застосування екологізованої техніки, природоохоронної системи землеробства. Виконання цих функцій у необхідних масштабах поки що відсутнє.

Безпосередньо з процесом природо-користування, екологічними показниками стану довкілля пов'язаний розвиток переробних галузей регіонального агропромислового комплексу. Надзвичайно важливе екологічне значення має якість виробленої продукції, особливо це стосується продуктів харчування. Соціальна орієнтованість ринкової економіки, вимоги до підвищення конкурентоспроможності товарів зумовлюють підвищення якості сировини переробних агропромислових галузей. Це вимагає додаткових затрат для доведення продукції до вимог технологічних стандартів. Вирішальну роль у забезпеченні функціонування харчової промисловості відіграють якість і кількість перероблюваної сировини, збереження корисних речовин у готовій продукції, обсяг та характер утилізації відходів, втрати сировини при переробці, можливості очищення викидів шкідливих речовин в атмосферу та водне середовище, а також їх запобігання. Тому до важливих напрямів розвитку переробних галузей на перспективу слід віднести забезпечення їх функціонування необхідною екологічною інфраструктурою, тобто установками, які зменшують кількість викидів в атмосферу та водойми.

Екологічні параметри функціонування об'єктів інфраструктури повинні відображати соціально-демографічну ситуацію в регіоні, середню тривалість життя, природний рух населення, зниження рівня професійних захворювань. Екологічна ситуація, яка склалася на території – рівень

забрудненості компонентів природного середовища, порушення природних взаємозв'язків – все це є факторами, що впливають на стан здоров'я людей. Запорізька область єдина використовує Дніпровську воду як питну. У містах Запоріжжя, Мелітополь та Бердянськ після багаторічної експлуатації за відсутності належних капітальних інвестицій системи каналізації та водопостачання перебувають у незадовільному технічному стані. Системи водопостачання мають низьку пропускну спроможність і застаріли [2]. Водопровідні труби постійно прориваються, утворюючи на поверхні землі вирви й завдаючи структурної шкоди будівлям. Промислові аварії/виливи, а також аварії каналізаційних насосних станцій призводять до регулярного порушення стандартів якості води і ставлять під загрозу здоров'я населення.

Отже, елементи традиційної виробничої та соціальної інфраструктури, які попереджають і ліквідують несприятливі екологічні ситуації, тісно пов'язані з гарантуванням екологічної безпеки для жителів регіону. До них належать технологічні системи екологічної інфраструктури (система моніторингу, очисні споруди, дренаж, об'єкти комунального господарства тощо), покликані здійснювати попередження і ліквідацію наслідків несприятливих явищ природи і соціального дискомфорту, або не допускати розвитку небезпечних екологічних ситуацій.

Створення високоякісної екологічної інфраструктури в регіоні гарантує (у межах її можливостей) і екологічну безпеку. Маючи вдалий підбір властивостей та якостей, науково обґрунтовані параметри складових елементів, цей комплекс буде ефективно виконувати завдання, визначені під час його створення.

Література

1. Важинський Ф.А., Черторижський В.М. Розвинута екологічна інфраструктура – показник конкурентоспроможності регіонів [Електронний ресурс] – Адреса доступу до сторінки - www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/16.../212_Wa_zynski_16_6.pdf.
2. Статистичний щорічник «Запорізька область за 2018» [Електронний ресурс] – Адреса доступу до сторінки – <http://www.zp.ukrstat.gov.ua/index.php/publications/46-publikatsiji/katalog-publikatsij-2019/378-kompleksna-statistika-2019>